

Riktlinjer för alkoholservering och gårdsförsäljning

Dokumenttyp:	Riktlinje
Beslutad av:	Kommunfullmäktige (2025-06-18 § 91)
Gäller för:	Miljö- och byggförvaltningen
Giltig fr.o.m.:	2023-10-01
Dokumentansvarig:	Miljö- och byggchef
Senast reviderad:	2025-05-26 (MBN § 44)
Senast granskad:	2025-05-21

Inledning.....	2
Mål	2
Kommunens informationsskyldighet.....	3
Kommunala riktlinjer.....	3
Handläggningstider	4
Avgifter	5
Stadigvarande tillstånd.....	6
Remissyttranden, personlig och ekonomisk lämplighet	6
Kunskapskrav.....	7
Remissyttranden, störningar och brandsäkerhet	7
Lokal	9
Lokal för catering till slutet sällskap.....	9
Uteserveringar.....	10
Matutbud	10
Serveringstider	11
Ordning och nykterhet	12
Rapportering av statistik till Folkhälsomyndigheten.....	13
Villkor	13
Tillfälligt tillstånd till allmänhet/slutet sällskap	14
Tillfällig servering till allmänheten	14
Tillfällig servering till slutet sällskap.....	15
Undantag vid slutet sällskap	15
Provmakning	16
Gårdsförsäljning.....	17
Pausservering.....	19
Tillsyn	19
Tillsynsplan	20

Inledning

Målsättningen med "Riktlinjer för alkoholservering" är att skapa förutsättningar för en likvärdig behandling och en rättssäker, snabb och effektiv tillståndsprövning. Riktlinjerna är ett komplement till gällande lagstiftning, alkohollagen (2010:1622), alkoholförordningen (2010:1636) och anslutande föreskrifter som till exempel Folkhälsomyndighetens föreskrifter om kunskapsprov (HSLF-FS 2020:77).

Kommunen (Miljö- och byggnämnden i Vetlanda kommun) har ansvar för tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagen. Även polismyndigheten har ansvar för tillsyn enligt alkohollagen.

Riktlinjerna är ett redskap för att underlätta bedömning, prövning och handläggning. Syftet är även att uttrycka den politiska viljeinriktningen i kommunen. Riktlinjerna beskriver kommunens handläggning och de krav som ställs på sökanden, verksamheten och serveringslokalerna.

Kommunens ambition är att genom ett väl fungerande tillsynssystem förhindra att alkoholpolitiska olägenheter uppstår i samband med utskänkning eller försäljning av alkohol.

Mål

Vetlanda kommun ska ha en sund och trygg miljö där servering och försäljning av alkoholdrycker sker på ett ansvarfullt sätt. Ungdomar ska skyddas från en tidig alkoholdebut och konkurrens ska ske på lika villkor.

Kommunens informationsskyldighet

8 kap 9 § alkohollagen

Kommunen ska tillhandahålla både information om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt ha riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Både befintliga och blivande tillståndshavare ska på ett lättillgängligt sätt få god service och information. Kommunen erbjuder kontakt och information genom telefon, e- post, personligt besök samt via kommunens webbplats. På webbplatsen finns även e-tjänster, blanketter, aktuell taxa samt kommunala riktlinjer för servering av alkohol.

Det är varje tillståndsinnehavares ansvar att vara kunnig i de lagar som gäller för verksamheten. Kommunens ambition är att all personal som arbetar i samband med servering ska ha erbjudits utbildning i ansvarsfull alkoholservering eller annan information som ökar kunskapen om alkohollagen och dess regler. Utbildning erbjuds under förutsättning att det kan ske i samverkan med andra kommuner och länsstyrelsen.

Kommunen ska verka för att varje serveringsställe tar fram en skriftlig policy med beskrivning och regler för hur verksamheten ska skötas och som bygger på ansvarsfull alkoholservering. Länsstyrelserna ger ut en folder med exempel på viktiga regler som kan användas som vägledning.

Kommunala riktlinjer

Syftet med de kommunala riktlinjerna för alkoholservering är att uttrycka kommunens politiska viljeinriktning när det gäller tillståndsgivning och tillsyn vid alkoholservering. Riktlinjerna ska vara en vägledning för kommunens handläggning men också för verksamhetsutövare och allmänhet om hur kommunen tillämpar alkohollagen.

Riktlinjerna ska:

- Göra det lättare att förutse om en planerad etablering kan beviljas tillstånd.
- Underlätta att ansökningar om serveringstillstånd behandlas på ett likvärdigt sätt.
- Bidra till en rättssäker, snabb och effektiv tillståndsprövning.
- Bidra till en likvärdig, effektiv och samordnad tillsyn.

Handläggningstider

5 § alkoholförordningen

Kommunen ska fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Sökanden ska informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Ansökan och anmälan kan göras via e- tjänster på kommunens webbplats. Tjänsterna är tillgängliga dygnet runt och ökar möjligheten att få in en komplett ansökan. Ansökan kan också ske på blankett för den som föredrar det.

Handläggningstiden beräknas från det datum då ansökan bedöms som komplett. För att ansökan ska bedömas som komplett ska även kunskapsprovet vara genomfört. Sökande har max tre provtillfällen för att bli godkänd.

Handläggningstiden får enligt lag vara högst fyra månader. Kommunens ambition är att det ska ta så kort tid som möjligt utan att rättssäkerheten åsidosätts.

Ambitionen är:

- För stadigvarande och tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten, högst åtta veckor
- För tillstånd till gårdsförsäljning, högst 8 veckor
- För stadigvarande servering till slutet sällskap, högst åtta veckor
- För tillfällig servering till slutet sällskap, högst fyra veckor
- För anmälningsärenden, högst två veckor

Hur lång tid som går från att ansökan skickas in till att beslut fattas beror till stor del på det underlag som sökande presenterar. Kompletta och korrekta uppgifter underlättar remisshantering och handläggning i övrigt. Handläggningen startar först när provningsavgiften är betald.

Anledningen till att handläggningstiden kan variera är bland annat att en del beslut tas av nämnd, medan andra fattas med stöd av delegation. Miljö- och byggnämnden sammanträder en gång i månaden (utom i juli månad). Under sommartid kan därför handläggningstiden vara längre.

En ansökan om tillfälligt tillstånd ska skickas in i god tid före evenemanget för att hinna behandlas. För att undvika svåra situationer rekommenderas att ansökningar vid större festivaler och likande skickas in senast tre månader före evenemanget.

Avgifter

8 kap 10 § alkohollagen

Kommunen får ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige. Kommunen får även ta ut avgift för tillsyn enligt 9 kap. av den som har serveringstillstånd...

5 a kap 17 § alkohollagen

Kommunen får ta ut en avgift för prövningen av ansökan om gårdsförsäljningstillstånd enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige. Kommunen får också ta ut en avgift för tillsyn enligt 9 kap. av den som har tillstånd att bedriva gårdsförsäljning.

Kommunfullmäktige har beslutat att ta ut avgifter för såväl tillståndsprövningen som för den löpande tillsynen.

Ansökningsavgifter betalas i samband med ansökan. Inbetald ansökningsavgift återbetalas inte vid ett eventuellt avslag.

Verksamheter med stadigvarande serveringstillstånd debiteras en fast och en rörlig tillsynsavgift årligen, dock debiteras gårdsförsäljning, stadigvarande tillstånd till slutna sällskap eller catering endast fast avgift. Vid tillfälligt serveringstillstånd debiteras timavgift efter att tillsyn genomförts.

Den rörliga tillsynsavgiften baseras på omsättningen av alkohol som tillståndshavaren redovisar i en restaurangrapport på Folkhälsomyndighetens webbplats.

Restaurangrapporten ska enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter (FoHMFS 2014:5) lämnas in en gång per år. Aktuell taxa finns på kommunens webbplats.

Nyetablerade serveringsrörelser debiteras fast avgift det år verksamheten startar. Rörlig avgift debiteras året efter utifrån de uppgifter som redovisats i restaurangrapporten. Vid överlåtelse av befintlig rörelse är det den som står som ägare vid debiteringstillfället som kommer att debiteras för hela året. Vid ägarbyte under kalenderåret är det upp till parterna att reglera detta i samband med överlåtelsen.

Stadigvarande tillstånd

8 kap 1 § alkohollagen

För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och av alkoholdrycksliknande preparat krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

5 a kap 1 § alkohollagen

För gårdsförsäljning krävs det tillstånd (gårdsförsäljningstillstånd).

5 a kap 6 § alkohollagen

Ansökan om gårdsförsäljningstillstånd görs skriftligen till den kommun där försäljningsstället är beläget.

Remissyttranden, personlig och ekonomisk lämplighet

8 kap 12 § alkohollagen

Serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

5 a kap 8 § alkohollagen

Gårdsförsäljningstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att bedriva verksamheten och visar att den kommer att bedrivas enligt de krav som ställs upp i denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

5 a kap 9 § alkohollagen

Polismyndigheten ska i sitt yttrande redovisa samtliga omständigheter som ligger till grund för myndighetens bedömning och särskilt yttra sig över sökandens allmänna lämplighet för verksamheten.

Servering och försäljning av alkoholdrycker är en socialt ansvarsfull uppgift. Den sökande ska visa att han eller hon är lämplig att bedriva alkoholservering eller försäljning av alkohol. Prövningen av den personliga vandeln görs avseende den ekonomiska skötsamheten och eventuell brottslig belastning.

Bestämmelserna i sekretesslagen och förvaltningslagen gäller vilket innebär att uppgifter om en personsandel och ekonomi är sekretessbelagda. Ärendet kommuniceras med sökande när det är något som är sökande till last.

När det gäller uppgifter om tidigare ekonomisk skötsamhet är kravet att sökanden ska ha fullgjort sina skyldigheter mot det allmänna. Skatteverkets uppgifter begärs för att utreda om sökanden uppfyller kravet på ekonomisk lämplighet. Uppgifter begärs även om andra näringsverksamheter som den sökande ingår i. Uppgifterna avser exempelvis inkomster, skatteskulder, betalningsuppsmaningar, beslut om kontrollavgifter, deklarationer och innehav av F-skatt.

Även uppgifter från Kronofogdemyndigheten hämtas in och utgör underlag i tillståndsprövningen. Det görs också en kreditupplysning. För att kontrollera eventuell tidigare brottslighet begär kommunen in yttrande från polismyndigheten. Även personer

som bedöms ha ett betydande inflytande i verksamheten, såsom VD, styrelseledamöter, firmatecknare, delägare mm kan komma att lämplighetsprövas.

Lämplighetskravet innebär att exempelvis skatteskulder kan leda till avslag på ansökan om serveringstillstånd.

Om brottslighet förekommit görs en bedömning av brottets art och svårighetsgrad i varje enskilt fall. Vid lämplighetsprövningen kontrolleras normalt förhållandena tre år före ansökningstillfället.

Person som fått sitt serveringstillstånd återkallat under de senaste tre åren anses i normalfallet inte lämplig att beviljas nytt serveringstillstånd.

Finansieringen av köpet av restaurangen och övriga uppstartskostnader ska styrkas. Det innebär att sökande ska visa var kapitalet kommer ifrån och hur det överförts mellan långivare och låntagare och mellan köpare och säljare.

Kunskapskrav

8 kap 12 § alkohollagen

Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt utöva serveringsverksamheten.

5 a kap 8 § alkohollagen

Sökanden ska genom att avlägga ett prov också visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt bedriva verksamheten med gårdsförsäljning.

För att kunna ansöka om serveringstillstånd eller tillstånd för gårdsförsäljning krävs att sökanden har kunskaper i alkohollagstiftningen. Hälften av personerna som är aktiva och har ett betydande inflytande i verksamheten ska också ha kunskap i alkohollagstiftningen. I de fall där ägarna eller företagsledningen inte är aktiva i driften av restaurangen, kan det vara tillräckligt att ledande personer som arbetar i verksamheten har den kunskapen istället.

Folkhälsomyndighetens kunskapsprov genomförs via kommunen hos miljö- och byggförvaltningen. Undantag från kravet på genomfört kunskapsprov ska följa föreskrifter från Folkhälsomyndigheten (HSLF-FS 2020:77) § 10.

Remissyttranden, störningar och brandsäkerhet

Vid ansökan om stadigvarande eller tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten och tillstånd till gårdsförsäljning inhämtar kommunen remissyttranden från flera remissinstanser. Remissinstansernas yttranden tillmäts stor betydelse i prövningen.

Det finns ingen generell "rätt" att få serveringstillstånd. Alkoholpolitiska hänsyn har företräde framför företagsekonomiska eller näringspolitiska. Stor restriktivitet vid tillståndsgivning bör råda om alkoholpolitiska olägenheter kan uppkomma eller om det skulle bli oacceptabla störningar för omgivningen.

Arrangemang som särskilt riktar sig till barn och ungdomar bör hållas fria från alkoholservering. Om restaurangverksamhet ligger i närheten av skolor eller barn- och

ungdomsverksamhet ska serveringstillstånd inte medges under tiden den verksamheten pågår.

8 kap 11 § alkohollagen

En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte bifallas utan att polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller, om det inte rör sig om arrangemang av endast obetydlig omfattning, tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten.

5 a kap 9 § alkohollagen

En ansökan om gårdsförsäljningstillstånd får inte bifallas utan att polismyndighetens yttrande har inhämtats.

Polismyndigheten gör en bedömning av risken för ordningsstörningar eller andra olägenheter för omgivningen avseende verksamhetens belägenhet.

Kommunen efterfrågar även polismyndighetens syn på den sökta serveringstiden. Om polismyndigheten anser att det bör finnas förordnad ordningsvakt på serveringsstället framgår det av yttrandet.

8 kap 16 § alkohollagen

Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

Vid ansökan om stadigvarande serveringstillstånd och servering till slutna sällskap skickas remiss till räddningstjänsten som avger yttrande om lokalen är godtagbar ur brandsäkerhetssynpunkt.

8 kap 17 § alkohollagen

Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

5 a kap 10 § alkohollagen

Om gårdsförsäljning på grund av försäljningsställets belägenhet, besöksarrangemangets utformning eller andra omständigheter kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får gårdsförsäljningstillstånd vägras även om övriga krav enligt denna lag är uppfyllda.

Vid prövningen av om det finns risk för olägenheter eller särskild risk för människors hälsa görs en helhetsbedömning. Polismyndighetens bedömning av risk för ordningsproblem i serveringslokalen, uteserveringen eller gårdsförsäljningen i dess omedelbara närhet och miljö- och byggförvaltningens bedömning av risk för störningar för närboende tillmäts stor betydelse.

Lokal

8 kap 14 § alkohollagen

Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren. Särskilt tillstånd kan dock meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme.

5 a kap 11 § alkohollagen

Gårdsförsäljningstillstånd ska avse ett visst avgränsat utrymme där försäljningen av alkoholdrycker ska ske. Utrymmet ska disponeras av tillståndshavaren. Flera tillståndshavare får inte utnyttja ett gemensamt utrymme för gårdsförsäljning.

8 kap 18 § alkohollagen

Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Det sista gäller dock inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

5 a kap 13 § alkohollagen

Tillståndshavaren eller en försäljningsansvarig person som utsetts av denne ska ha tillsyn över gårdsförsäljningen och vara närvarande på försäljningsstället under hela den tid som försäljning äger rum. Den försäljningsansvarige ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Ett tillstånd är knutet till en viss fysisk plats. Tillståndet kan inte användas på flera platser. Då krävs det flera tillstånd. Väsentlig förändring av koncept eller lokal måste anmälas till kommunen, vilket kan föranleda krav på ny ansökan om tillstånd.

Ett grundläggande krav är att lokalerna ska vara överblickbara. Detta för att serveringspersonalen ska kunna kontrollera vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker och kunna se om olägenheter uppstår.

Lokal för catering till slutet sällskap

8 kap 4 § alkohollagen

Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen.

Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd.

Vid ansökan om stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet ställs samma krav på sökanden som vid stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten.

I anmälan om lokal för catering ska tillställningens art, dag och tid samt antalet personer anges. Detta behövs för att avgöra om sällskapet kan bedömas som ett slutet sällskap. Ett intyg från räddningstjänsten ska bifogas som visar att lokalen är lämplig ur brandsäkerhetssynpunkt.

Uteserveringar

8 kap 14 § alkohollagen

Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren.

En förutsättning för tillstånd är att olägenheter från uteserveringen kan undvikas. Polismyndigheten och miljö- och byggförvaltningen yttrar sig över om störningar kan förmodas uppstå utifrån verksamhetsinriktningen och sökt serveringstid på uteservering. Finns det risk för störning för närboende eller ordningsstörningar ska stor hänsyn tas till detta.

Serveringstillstånd för uteservering kan ges under samma tider som den normala restaurangverksamheten men kommunen kan besluta om kortare serveringstid om störningar för närboende befaras. Tillståndet gäller tillsvidare, nytt tillstånd behöver inte sökas varje år. Det ska erbjudas lagad mat på uteserveringen. Uteserveringen ska till största delen utgöras av sittplatser vid bord.

För att ansökan ska kunna prövas krävs ett intyg om dispositionsrätt, det kan vara hyresavtal, tillstånd från polismyndigheten (offentlig mark) eller tillstånd från fastighetsägaren. För en nyetablering krävs bygglov om serveringen ska förses med tak. Räddningstjänsten ska kontaktas om en befintlig utgång tas i anspråk för tillträde till uteserveringen.

Uteserveringen ska avgränsas på ett sådant sätt så att det respekteras av allmänheten. Avgränsningen ska vara anpassad till den rådande verksamheten. Avgränsningen ska vara tydlig, men den ska också ta hänsyn till funktionshinder och möjlighet att få tillträde till uteserveringen. Vid en konsert eller festival behövs en tydligare avgränsning. Serveringen ska kunna överblickas av serveringspersonalen. Restaurangägaren ansvarar för att de avgränsningar som finns är tillräckliga för att upprätthålla ordning samt att allmänhet och gäster respekterar dessa avgränsningar.

Matutbud

8 kap 15 § alkohollagen

Stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat.

Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering. Om det finns en drinkbar får den ta i anspråk endast en mindre del av serveringsställets totala yta och ska finnas i nära anslutning till matsalen.

Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

För stadigvarande serveringstillstånd ska verksamheten vara registrerad som livsmedelsanläggning hos miljö- och byggnämnden. Kökets utrustning ska vara sådan att den presenterade menyn ska kunna tillagas inom rimlig tid. Med "lagad eller på annat sätt tillredd mat" avses ett varierat utbud av maträtter, det vill säga mat som har tillagats eller tillretts för att utgöra en del av en måltid. Såväl förrätter, huvudrätter och efterrätter ska kunna erbjudas. Det är inte ett krav att varma maträtter kan serveras, förutsatt att matutbudet och förhållandena i övrigt har den allmänna standard som krävs för serveringstillstånd.

Gästerna ska i normalfallet kunna beställa och bli serverade vid bordet. Serveringstillstånd medges inte om enbart enklare anrättningar, såsom till exempel smörgåsar, hamburgare eller varm korv med bröd, erbjuds. Det innebär att gatukök, caféer och liknande enklare serveringsställen inte kommer ifråga för serveringstillstånd. Kommunen kräver att minst tre tillagade huvudrätter ska kunna serveras. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter såsom mat som värms upp i mikro eller kalla rätter.

Serveringstider

8 kap 19 § alkohollagen

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycksliknande preparat inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

5 a kap 14 § alkohollagen

Kommunen beslutar under vilka tider gårdsförsäljning får bedrivas. Gårdsförsäljning får dock inte bedrivas tidigare än klockan 10.00 och inte pågå längre än till klockan 20.00. Vid bestämmande av tiden för gårdsförsäljning ska särskilt beaktas om försäljningen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Polismyndighetens och miljö- och byggförvaltningens yttranden ska alltid tillmätas stor betydelse vid bestämmande av serveringstider. Detta gäller inte minst vid prövning av tillstånd för servering efter klockan 01.00. Frågan om restaurangers serveringstider är av stor betydelse dels för boende i serveringsställets närhet, dels för polisens arbete med att upprätthålla ordning och säkerhet.

Normalt ges serveringstillstånd för tiden mellan kl. 11.00 - 01.00 och tillstånd till gårdsförsäljning mellan kl. 10 - 20.00. Cateringtillstånd ges inte utanför alkohollagens normaltider eftersom kommunen på förhand inte kan avgöra var serveringen kommer att äga rum när tillståndet beviljas.

Serveringstiden eller försäljningen kan inskränkas om alkoholpolitiska olägenheter kan uppstå eller om det kan innebära störningar för omgivningen. Kommunen beviljar inte serveringstid före klockan 11:00 eller efter klockan 02:00.

För serveringstid efter klockan 01.00 till klockan 02.00 gäller:

- att krav för tillstånd till serveringstid till klockan 01.00 är uppfyllda
- att verksamheten är dokumenterat välskött och att det inte finns några anmärkningar (av allvarlig karaktär) mot densamma
- att miljö- och byggförvaltningen har bedömt att det inte finns risk för störningar större än vad som kan anses rimliga i centrumnära läge för närboende
- att polismyndigheten har bedömt att det inte riskerar bli allvarliga ordningsstörningar kopplat till längre serveringstid
- att beslut om öppethållande till klockan 02:00 får förenas med villkor om förordnade ordningsvakter i samråd med polismyndigheten
- att utökad tid till klockan 02:00 kan ges under en provotid på högst ett år

- att serveringsansvarig personal ska ha genomgått kursen "Ansvarsfull alkoholservering" och vara godkända i det prov som finns till kursen
- att restaurangen har en tydlig och skriftlig drog- och säkerhetspolicy

Ordning och nykterhet

8 kap 18 § alkohollagen

Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden.

8 kap 20 § alkohollagen

Vid servering av alkohol eller alkoholdrycksliknande preparat ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och störningar på grund av oordning eller onykterhet undvikas.

8 kap 22 § alkohollagen

Vid servering av alkoholdrycker ska lättdrycker finnas att tillgå i tillfredställande urval och omfattning.

3 kap 5 § alkohollagen

Försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras. Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället

3 kap 8 § alkohollagen

Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel. Alkoholdrycker får inte heller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

5 a kap 15 § alkohollagen

Priset på alkoholdrycker som säljs genom gårdsförsäljning får inte sättas lägre än tillverkningskostnaden samt ett skäligt påslag.

Gäster som är märkbart påverkade av alkohol eller påverkade av narkotika får inte tillåtas komma in på restauranger. Märkbart påverkade gäster får inte serveras mer alkohol och ska dessutom avvisas från restaurangen. Serveringspersonalen ansvarar för att avbryta serveringen innan det uppstår problem.

Även oordning på restaurang ska motverkas. Det gäller oavsett om den har samband med alkoholservering eller med något annat. Exempel på det senare kan vara att gäster uppträder störande utan att vara påverkade. Kraven på ordning gäller också utanför restaurangen till exempel på trottoaren utanför entrén.

En grundförutsättning är att lokalen är överblickbar så att serveringspersonalen kan se sina gäster och kunna upptäcka om olägenheter uppstår. För att undvika oordning och överservering kan kommunen ställa krav på bordsservering.

Marknadsföring och prissättning som uppmanar till konsumtion av stora mängder alkohol (mängdrabatter etc.) får inte förekomma. Om servering sker av större mängd alkohol, såsom helflaskor spritdryck, ölhinkar, öltunnor eller shotsbrickor, ställs högre krav på tillsyn och kontroll vid serveringen för att tillståndshavaren ska kunna uppfylla kravet på måttfull alkoholservering.

Rapportering av statistik till Folkhälsomyndigheten

FoHMFS 2014:5

1 § Den som enligt alkohollagen har stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker, vin, andra jästa alkoholdrycker eller starköl ska varje år lämna uppgifter enligt vad som anges i dessa föreskrifter.

2 § Uppgifterna ska lämnas via elektroniskt formulär som tillhandahålls av Folkhälsomyndigheten eller på blanketten Restaurangrapport, och ska avse perioden 1 januari-31 december. Uppgifterna ska finnas registrerade elektroniskt, alternativt ha kommit in via blankett till den kommun där serveringsstället finns, senast den 1 mars påföljande år.

HSLF-FS 2025:14

Tillståndshavaren ska årligen lämna uppgifter enligt 12 § för perioden 1 januari-31 december. Uppgifterna ska lämnas in till Folkhälsomyndigheten via myndighetens e- tjänst eller på den blankett som är framtagen av Folkhälsomyndigheten.

Uppgifterna ska ha kommit in till Folkhälsomyndigheten senast den 1 mars nästkommande år.

Ett av Folkhälsomyndighetens uppdrag är att föra statistik över verksamhet enligt alkohollagen. För att kunna göra det tar myndigheten in uppgifter från tillståndshavare av stadigvarande serveringstillstånd (restaurangrapport) och statistik över försäljning från tillståndshavare till gårdsförsäljning.

Den som har ett stadigvarande serveringstillstånd kan registrera sin rapport antingen genom e-tjänst eller genom att skicka blanketten till kommunen. En förtryckt restaurangrapport skickas ut vid slutet av året från kommunen där serveringsstället är beläget. Frågor om restaurangrapporten besvaras av kommunen. Kommunen skickar även ut påminnelser vid försenad rapportering. Påminnelsen är avgiftsbelagd.

Villkor

Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer kan en kommun, när den meddelar tillstånd, också meddela olika slags villkor. Syftet är att motverka alkoholens skadeverkningar. Villkoren kan endast meddelas vid beslut om tillstånd. Dit räknas också beslut om utökning av ett gällande tillstånd, till exempel förlängd serveringstid och utökning av serveringslokal eller annat serveringsutrymme. Villkoren får inte vara generella utan behovet ska bedömas i varje enskilt fall.

Exempel på villkor:

- förordnade ordningsvakter efter vissa klockslag eller vid olika typer av evenemang
- utbildning i ansvarsfull alkoholservering för personal vid sen serveringstid
- olika utrymningstider för servering i olika lokaler eller utrymmen på ett serveringsställe (exempelvis för uteservering)
- antal gäster på serveringsstället
- begränsning av servering genom att endast tillåta bordsservering, eller att vid vissa evenemang endast tillåta bordsservering
- begränsa servering av större mängder alkohol som till exempel hela flaskor spritdrycker, ölhinkar eller shotsbrickor

Tillfälligt tillstånd till allmänhet/slutet sällskap

8 kap 2 § alkohollagen

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller slutet sällskap.

Tillståndet kan vara stadigvarande eller avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

8 kap 15 § alkohollagen

Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället

tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Detsamma gäller tillstånd för servering i slutet sällskap.

Tillfällig servering till allmänheten

Vid tillfällig servering får matutbudet vara något enklare. Något krav på ett eget kök ställs inte, även om det ofta krävs för att kunna kyla eller varmhålla mat.

Med enstaka tidsperiod avses några dagar upp till ett par månader. Tillfällig servering förutsätter att det inte är fråga om regelbundet återkommande verksamhet.

Vid tillfälliga tillstånd till allmänheten ska det beaktas vilken ålder publiken har och vilken typ av arrangemang det är. Vänder sig arrangemanget i huvudsak till en publik under 20 år ska det inte beviljas serveringstillstånd. Om alkoholpolitiska olägenheter bedöms kunna uppstå avslås ansökan. Om brister i någon av nedanstående förutsättningar förekommer under den tid evenemanget pågår kan serveringstillståndet återkallas med omedelbar verkan. Om serveringstid utöver normaltid ska beviljas måste det finnas goda skäl för detta.

Förutsättningar:

- Kravet på personlig och ekonomisk lämplighet ska vara uppfyllt
- Kunskapskravet ska vara uppfyllt
- Polismyndigheten och räddningstjänsten ska tillstyrka ansökan
- Redovisning av hur ordningen ska upprätthållas ska bifogas ansökan
- Bevis på rättighet att disponera marken ska bifogas ansökan
- Ett tillstånd för offentlig tillställning utfärdat av polismyndigheten för platsen där arrangemanget äger rum ska bifogas ansökan
- Serveringen ska bedrivas på ett avgränsat, överblickbart serveringsområde, med tillfredsställande antal sittplatser och med acceptabla avgränsningar, ritning ska bifogas ansökan
- Vid nöjes- och idrottsevenemang får servering endast ske inom ett väl avgränsat område där restauranglika förhållanden råder
- Miljö- och byggnämndens krav på livsmedelshantering och ljudnivåer ska vara uppfyllda under hela den tid evenemanget avser
- Lagad eller på annat sätt tillredd mat ska tillhandahållas under hela serveringstiden
- In- och utsläpp till serveringen samt övervakning av den allmänna ordningen inom serveringsområdet ska skötas av det antal vakter som polisen föreskriver
- Tillstånd till servering av spritdrycker beviljas i normalfallet inte

Tillfällig servering till slutet sällskap

Avser serveringen slutet sällskap får matutbudet vara något enklare. Något krav på ett eget kök ställs inte, även om det ofta krävs för att kunna kyla eller varmhålla mat.

För att räknas som slutet sällskap ska deltagarna vara kända innan arrangemanget och ha någon form av gemensamt intresse utöver den aktuella tillställningen. Det kan till exempel vara att de ingår i samma förening eller är kollegor. Om medlemskap kan lösas i entrén är det inte ett slutet sällskap och inte heller om arrangemanget har annonserats ut till allmänheten.

Vid servering till slutet sällskap vid ett enstaka tillfälle kan ges undantag från att göra kunskapsprov enligt 10 § 6 p HSLF-FS 2020:77. Detta gäller endast första gången.

- I ansökan ska tillställningens art redovisas
- Arrangören ska i förväg kunna uppge vilka personer som kommer att delta vid den aktuella tillställningen
- Vid serveringstillfället ska en deltagarlista över det slutna sällskapet finnas tillgänglig på serveringsstället
- Lagad eller på annat sätt tillredd mat ska tillhandahållas under hela serveringstiden
- Lokalens brandsäkerhet ska intygas av räddningstjänsten
- Alkoholen ska köpas in från Systembolaget

Undantag vid slutet sällskap

8 kap 1a § alkohollagen

1 a § Serveringstillstånd krävs inte om serveringen

- 1. avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,*
- 2. sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och*
- 3. äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker.*

Serveringstillstånd krävs inte om samtliga tre krav är uppfyllda. Huvudregeln är att serveringstillstånd krävs för att få servera alkohol.

Förtydligande av undantagsregeln:

Är det en privat bröllopsfest, 50-årskalas eller liknande tillställning för i förväg bestämda personer, så kan undantagsregeln vara tillämplig.

Det får inte finnas något kommersiellt syfte med evenemanget, vilket gör att undantaget enbart blir användbart för rent privata tillställningar. Samköp är tillämpligt när man kommer överens om att tillsammans köpa in och dricka alkoholdrycker till självkostnadspris.

Det innebär att servering inte får ske i en restaurang, café eller annan livsmedelsanläggning. Till lättdrycker räknas all dryck som är alkoholfri eller som har en alkoholhalt om högst 2,25 volymprocent.

Provsmakning

8 kap 6 § alkohollagen

Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycksliknande preparat vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåtet under förutsättning att

- 1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker eller preparat som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller*
- 2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och får ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker eller preparat som avses erbjudas.*

Tillståndshavare som avses i första stycket 1 ska innan arrangemanget äger rum göra en anmälan till kommunen.

8 kap 7 § alkohollagen

Den som har gårdsförsäljningstillstånd får i anslutning till sådan försäljning erbjuda provsmakning av sådana egentillverkade alkoholdrycker som tillståndet avser.

8 kap 15 § alkohollagen

Tillstånd för servering av starköl, andra jästa alkoholdrycker och vin i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert får meddelas utan krav på matservering. Det ställs inte heller krav på matservering vid provsmakning.

Vid provsmakning ställs inte krav på matservering. Det bör dock finnas tillgång till enklare måltider, till exempel pastasallad, smörgåsar och liknande. Vid en ansökan om provsmakning ställs samma krav som för serveringstillstånd i övrigt gällande sökandens personliga och ekonomiska lämplighet. Har man redan serveringstillstånd krävs endast en anmälan till kommunen, utom vid gårdsförsäljning då ingen anmälan krävs.

Gårdsförsäljning

5 a kap 2 § alkohollagen

Gårdsförsäljningstillstånd får meddelas en oberoende tillverkare som yrkesmässigt och på egen hand tillverkar alkoholdrycker, om

- 1. den karaktärsgivande delen av tillverkningen sker på tillverkningsstället, och*
- 2. tillverkarens årsproduktion av*
 - a) spritdrycker inte överstiger 75 000 liter,*
 - b) jästa alkoholdrycker med upp till 10 volymprocent alkohol inte överstiger 400 000 liter, och*
 - c) jästa alkoholdrycker med mer än 10 volymprocent alkohol inte överstiger 200 000 liter.*

Tillverkare av vin ska tillverka vinet av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar.

5 a kap 3 §

Tillståndshavaren får bedriva gårdsförsäljning från endast den plats där huvuddelen av alkoholdryckerna har tillverkats (försäljningsstället). För tillverkare av vin kan den platsen i stället vara där huvuddelen av druvorna har odlats.

5 a kap 4 §

Gårdsförsäljning får endast ske till konsumenter som deltar i ett besöksarrangemang som har anordnats av tillståndshavaren och som har anknytning till den aktuella alkoholdrycken. Besöksarrangemanget ska genomföras i nära anslutning till försäljningsstället.

Besöksarrangemanget ska ha ett kunskapshöjande inslag och viss varaktighet samt erbjudas till konsumenter mot betalning.

5 a kap 5 § alkohollagen

Vid gårdsförsäljning får försäljning av de egentillverkade alkoholdryckerna till varje enskild konsument vid samma besökstillfälle inte överstiga 0,7 liter spritdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra jästa alkoholdrycker. Avlämnande av dryckerna ska ske vid försäljningen.

5 a kap 12 § alkohollagen

Ett gårdsförsäljningstillstånd ska avse viss tid och får som längst gälla till och med den 31 maj 2031.

Enbart småskaliga oberoende tillverkare får meddelas gårdsförsäljningstillstånd och alkoholdryckerna ska vara egentillverkade. Tillståndshavaren får endast bedriva gårdsförsäljning från ett försäljningsställe. Gårdsförsäljning får endast ske till konsumenter som deltar i ett besöksarrangemang anordnat av tillverkaren på minst 30 minuter och med ett kunskapshöjande inslag.

Under inledningen av besöksarrangemanget ska tillståndshavaren muntligen informera om att alkohol kan medföra skadeverkningar. Ett egenkontrollprogram ska finnas och innehålla de uppgifter som anges i 11 § HSLF-FS 2025:14.

Försäljningen till varje enskild konsument får inte överstiga 0,7 liter spritdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra jästa alkoholdrycker vid samma besökstillfälle. Åldersgränsen för inköp av alkoholdrycker är 20 år.

Ett tillstånd ska tidsbegränsas och får längst ges till den 31 maj 2031. Försäljningstiderna är mellan kl. 10.00 och 20.00 alla veckodagar om inte kommunen beslutar annat. Vid bestämmande av tiden för gårdsförsäljning ska det särskilt beaktas om försäljningen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Om gårdsförsäljning på grund av försäljningsställets belägenhet, besöksarrangemangets utformning eller andra omständigheter kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får gårdsförsäljningstillstånd vägras även om övriga krav enligt denna lag är uppfyllda.

Pausservering

8 kap 15 § alkohollagen

Tillstånd för servering av starköl, vin och annan jäst alkoholdryck i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert får meddelas utan krav på matservering.

Teatrar eller konsertlokaler får meddelas tillstånd till servering av starköl, andra jästa alkoholdrycker och vin under pauser i föreställning utan krav på matutbud. Ansökan prövas utifrån sökandes lämplighet. Tillstånd lämnas endast till verksamhet som huvudsakligen riktar sig till en publik som är över 20 år. Tillstånd ges endast till det som i strikt mening bedöms som teater eller konsertverksamhet. Vid direktsända teaterföreställningar och konserter i teater- och biolokaler kan pausservering också beviljas.

Tillsyn

9 kap 2 § alkohollagen

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandel med folköl och gårdsförsäljning.

Kommunen har enligt alkohollagen ansvar för tillsynen av de beviljade tillstånden och av försäljningsställe för öl. Tillsynen indelas i förebyggande, inre och yttre tillsyn. Kommunens ambition är att genom ett väl fungerande tillsynssystem förhindra att alkoholpolitiska olägenheter uppstår i samband med utskänkning av alkohol.

Förebyggande tillsyn kan bedrivas genom att erbjuda utbildning i ansvarsfull alkoholservering och genom att besöka nya tillståndshavare för att informera om alkohollagens krav och om hur kommunen arbetar med tillsyn.

Inre tillsyn är av administrativ karaktär och inhämtas via remisser för kontroll av olika uppgifter från andra myndigheter såsom Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, polismyndigheten och räddningstjänsten. I inre tillsyn ingår även kontroll av restaurangernas annonsering.

Yttre tillsyn innebär besök på serverings- eller försäljningsstället för att kontrollera att alkoholservering och försäljning sker i enlighet med tillståndet, riktlinjerna och inte bryter mot gällande lagar i övrigt. Kommunens handläggare har enligt lag alltid rätt att få tillträde till samtliga lokaler som disponeras av det verksamma företaget. Yttre tillsyn kan med fördel ibland samordnas med polismyndighetens tillsyn.

En genomförd tillsyn ska dokumenteras och avslutas. De uppgifter som har framkommit med anledning av tillsynen ska kommuniceras med tillståndshavaren. Både inre och yttre tillsyn kan leda till att en utredning inleds. Det kan också leda till förslag till sanktionsåtgärder. Kommunen har skyldighet att använda de sanktioner som finns i alkohollagen. Dessa är erinran, varning och återkallelse. Om en utredning inleds ska kommunen avsluta ärendet med ett beslut.

Tillsynsplan

9 kap 2 § alkohollagen

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

I tillsynsplanen beskrivs med detaljerat hur kommunen planerar sin årliga tillsyn för respektive verksamhet.

Tillsynen ska vara anpassad utifrån den verksamhet som bedrivs. En senare serveringstid kan innebära fler tillsynsbesök liksom vid verksamheter av nöjeskaraktär. Även tidigare anmärkningar i verksamheten kan göra att antalet tillsynsbesök ökar.

För alla verksamheter med stadigvarande tillstånd ska det bedrivas en löpande inre tillsyn genom begäran om yttrande från berörda myndigheter.